

PISMO SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

WSPÓLNOTA

Wydatki inwestycyjne samorządów 2021-2023

Ranking wydatków per capita

Wydatki inwestycyjne samorządów 2021–2023

W trzech kategoriach mamy tych samych liderów, utrzymujących swoje pozycje od wielu lat. Są to Opole wśród miast wojewódzkich, Świnoujście wśród miast na prawach powiatu i Kleszczów wśród gmin wiejskich. Po raz drugi pierwsze miejsca zajęły powiat słupecki, Wysokie Mazowieckie oraz Ścinawa. Natomiast województwo podkarpackie zwyciężyło w naszym rankingu po raz pierwszy.

Autorzy: Paweł Swianiewicz, Julita Łukomska*

Wielkość inwestycji samorządowych w 2023 roku wyraźnie wzrosła nie tylko w porównaniu z rokiem poprzednim, ale w ogóle była najwyższa w najnowszej historii samorządów w Polsce (por. rys. 1). Informacja ta może się wydawać zaskakująca jeśli pamiętamy alarmujące doniesienia o pogarszającej się sytuacji finansowej, w tym o spadku nadwyżki bieżącej w wielu gminach i powiatach. Dlatego warto się danym o wysokości nakładów inwestycyjnych przyjrzeć bliżej.

Najpierw zauważmy, że ten wzrost był w poszczególnych kategoriach samorządów bardzo nierównomierny. Wyróżniły się przede wszystkim miasta na prawach powiatu. Najpierw przed 2021 r. spadek wydatków majątkowych był tam najszybszy, a następnie – w dwóch ostatnich latach – wzrost był najwolniejszy. I tak, w roku 2021 spadek poziomu inwestycji w dużych miastach wyniósł w porównaniu z rokiem poprzednim prawie 13 proc., podczas gdy w gminach zaledwie nieco ponad 1 proc., a w powiatach prawie 4 proc. Po 2021 r. miasta na prawach powiatu notowały już wzrosty, ale na minimalnym poziomie. W roku 2022 było to 8,5 proc., a w 2023 r. – zaledwie 1,5 proc. W tym samym czasie roczny wzrost poziomu inwestycji w gminach wyniósł 28 proc. w 2022 i 34 proc. w 2023 r. Wskaźniki dla powiatów i województw były bardziej podobne do tych gminnych niż do obserwowanych w największych miastach.

W efekcie udział miast na prawach powiatu w całości inwestycji samorządowych systematycznie spadał, przy czym tendencja ta utrzymuje się już od dawna, co pokazują dane na rys. 2. Jeszcze w 2016 r. inwestycje dużych miast stanowiły ponad jedną trzecią wszystkich projektów finansowanych przez samorządy, a w 2023 r. było to już mniej niż jedna czwarta. Dane te potwierdzają tezę, że trudności finansowe samorządów w ostatnich latach były szczególnie boleśnie odczuwane w największych ośrodkach.

Najważniejsze kierunki inwestycji

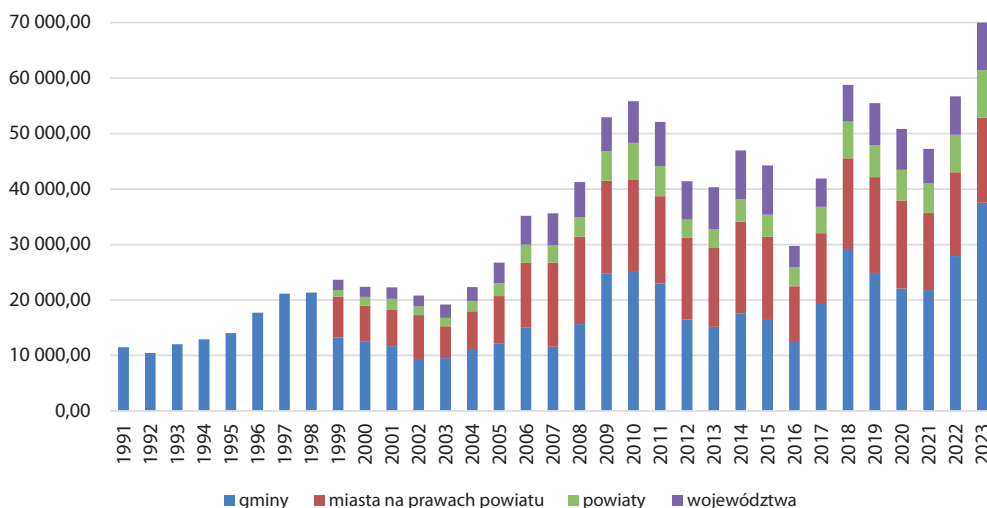
Dominujące sektory, w których inwestują samorzady, nie zmieniają się od lat. Są to przede wszystkim transport (ponad 45 proc. wartości wszystkich projektów) oraz gospodarka komunalna (ponad 15 proc., jeśli liczymy także wydatki na infrastrukturę wiejską, które klasyfikowane są w dziale klasyfikacji budżetowej rolnictwo). Aż 37 proc. wartości nakładów pochłonęły drogi, w tym 17,5 proc. drogi gminne. Ponad 4 proc. to wydatki na transport zbiorowy, głównie miejski, bo wydatki województw na koleje regionalne to tylko około jednej piątej tej kwoty. Z kolei wśród wydatków na gospodarkę komunalną dominuje gospodarka wodno-kanalizacyjna (ok. 8 proc. wszystkich wydatków inwestycyjnych samorządów) oraz ochrona powietrza (prawie 2 proc.). Należy dodać, że jest to struktura wydatków finansowanych przez budżety samorządowe. Gdybyśmy pod uwagę wzięli także własne inwestycje spółek komunalnych, obraz byłby zapewne nieco inny. Można się domyślać, że wzrósłby udział inwestycji w sektorze wodno-kanalizacyjnym oraz związanym z gospodarką odpadami.

Źródła finansowania

Skoro wydatki inwestycyjne rosły pomimo spadku nadwyżki operacyjnej to w jaki sposób były one finansowane? Zwraca uwagę, że niewielką rolę odegrały w tym zakresie fundusze z programów finansowanych przez Unię Europejską i inne źródła zagraniczne (np. programy norweskie, fundusze szwajcarskie). Jak pokazują dane w tabeli 1, w minionych latach udział ten wyraźnie spadał. Dekadę temu było to niemal 30 proc. wszystkich nakładów inwestycyjnych samorządów, a w 2023 r. udział ten był ponaddwukrotnie niższy.

Jeśli popatrzymy na najnowsze dane, to udział funduszy europejskich w finansowaniu projektów rozwojowych był w 2023 r. szczególnie niski w powiatach (5,1 proc.) oraz gminach (9,7 proc.). Dużo wyższy był natomiast w miastach na prawach powiatu (19,4 proc.) i województwach (26,6 proc.). Ten spadek uzależnienia od funduszy europejskich mogłoby być dobrą wiadomością, gdyby wiązało się

Rys. 1. Wydatki inwestycyjne samorządów w cenach stałych z 2021 (mln zł)

Rys. 2. Udział procentowy miast na prawach powiatu w całości samorządowych wydatków inwestycyjnych

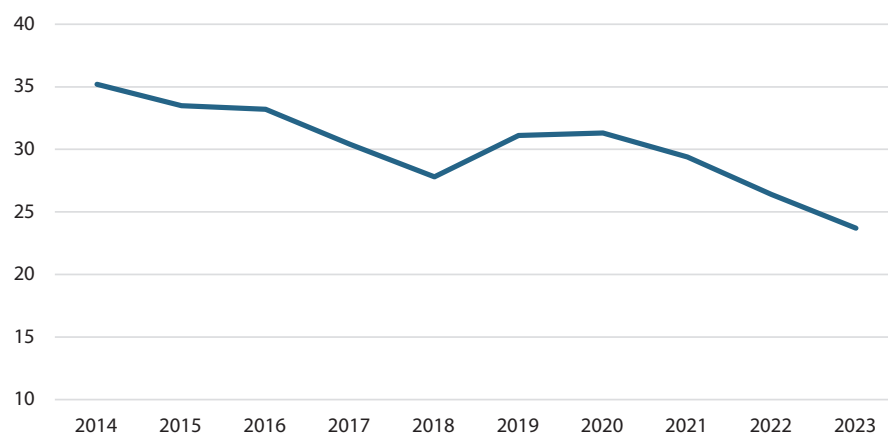

Tabela 1. Udział procentowy zagranicznych programów pomocowych w finansowaniu inwestycji samorządowych

	2014	2018	2022	2023
Dotacje lub pożyczki z programów finansowanych z zagranicy	29,4	27,1	15,5	13,8
Polskie środki na współfinansowanie dotowanych projektów	15,9	13,6	9,4	7,7
Fundusze własne samorządów i dotacje krajowe	54,8	59,4	75,1	78,5

ze wzrostem funduszy własnych JST. Wpływałoby wtedy na wzrost samodzielności w formułowaniu polityk rozwojowych, zależnych od priorytetów lokalnych, a nie narzucanych przez cele stawiane przez kogoś z zewnątrz. Ale wiemy, że tak nie było. Przy spadającej nadwyżce operacyjnej oraz malejącym znaczeniu funduszy europejskich o wzroście nakła-

dów inwestycyjnych decydowały fundusze z programów krajowych. Dane z tabeli 1 wyraźnie wskazują, że ich znaczenie było bardzo duże – doprowadziły przecież do bezprecedensowo wysokich inwestycji samorządowych w 2023 r.

Z drugiej strony, wielokrotnie opisywane były wady tych programów, sprowadzające się, najkrócej ujmując,

do braku przejrzystości zasad przyznawania środków oraz wyraźnej roli kryteriów politycznych w rozdziale funduszy. Samorządy zarządzane przez włodarzy związanych z ówczesną opozycją, bez względu na swą zaamożność czy wielkość, miały wyraźnie mniejszą szansę na otrzymanie wysokich dotacji. Jedną z cech tych programów było mniejsze wsparcie dla dużych miast, a większe dla powiatów i małych gmin (co samo w sobie mogło być pozytywnym przejawem polityki wyrównawczej), stąd omówiony wcześniej spadek udziału inwestycji w miastach na prawach powiatu oraz mniejsze uzależnienie małych gmin od dotacji w funduszy europejskich.

Inwestycje lokalne to także projekty spółek komunalnych

Jak wspominaliśmy, nie mamy dokładnych danych o strukturze inwestycji finansowanych samodzielnie przez spółki komunalne, ale wraz ze „Wspólnotą” od lat staraliśmy się zbierać dane o ich wielkości. Z ankiet, na które tym razem odpowiedziały 62 miasta na prawach powiatu wynika, że w 2023 r. wyniosły one 9,3 mld zł, w tym aż 7,5 mld przypada na spółki miast wojewódzkich. W porównaniu z rokiem 2022 inwestycje spółek wzrosły o ponad 30 proc. (z 6,9 mld zł).

Z nadesłanych ankiet wynika, że w dwóch miastach (Siedlce, Radom) w ostatnich trzech latach inwestycje spółek były w sumie wyższe niż te finansowane bezpośrednio z budżetu. W kilku kolejnych miastach spółki inwestowały zaś niewiele mniej niż budżet.

Metodologia rankingu

Metoda rankingu jest identyczna jak w ubiegłych latach. Pod uwagę bierzemy całość wydatków majątkowych poniesionych w ciągu ostatnich trzech lat (w tym przypadku 2021–2023). W ten sposób chcemy uniknąć dużych, chwilowych wahań wskaźnika będącego podstawą rankingu. Wydatki inwestycyjne, zwłaszcza w mniejszych jednostkach, cechują się znaczną cyklicznością. W poszczególnych latach mogą być bardzo wysokie, co wiąże się z realizacją ważnej inwestycji, by potem okresowo spadać do znacznie niższego poziomu. Uzasad-

Budowa linii tramwajowej do Wilanowa to jedna z największych inwestycji miejskich w Warszawie.
Fot. UM st. W-wy

Udział funduszy europejskich w finansowaniu projektów rozwojowych **był w 2023 r. szczególnie niski w powiatach (5,1 proc.) oraz gminach (9,7 proc.). Dużo wyższy był natomiast w miastach na prawach powiatu (19,4 proc.) i województwach (26,6 proc.).**

nieniem uwzględnienia wydatków majątkowych (a nie tylko inwestycyjnych) jest fakt, że np. wydatki na dokapitalizowanie spółek są de facto bardzo często przeznaczane na wsparcie projektów inwestycyjnych. Zresztą wydatki majątkowe, niebędące równocześnie inwestycyjnymi, to bardzo niewielka część uwzględnianych wydatków (2–3 proc.).

W przypadku miast wojewódzkich i innych miast na prawach powiatu pod uwagę bierzemy też wartość inwestycji finansowanych samodzielnie przez spółki komunalne. Jak wspominaliśmy wcześniej, w niektórych miastach może to znacząco wpływać na końcową pozycję w rankingu. Należy podkreślić, że dane te opierają się na zaufaniu do prawdziwości i dokładności przekazywanych nam in-

formacji. W tym roku na ankietę odpowiedziało 59 miast na prawach powiatu, a zatem zabrakło informacji z 7 (w tym z jednego z miast wojewódzkich). W roku ubiegłym udało się zebrać informacje ze wszystkich 66 miast.

W trzech kategoriach mamy tych samych liderów, utrzymujących swoje pozycje od wielu lat. Są to Opole wśród miast wojewódzkich, Świnoujście wśród miast na prawach powiatu i Kleszczów wśród gmin wiejskich. Po raz drugi z kolei pierwsze miejsca zajęły powiat słupecki, Wysokie Mazowieckie oraz Ścinawa. Natomiast województwo podkarpackie zwyciężyło w naszym rankingu po raz pierwszy. ■

**Paweł Swianiewicz jest dyrektorem, a Julita Łukomska zastępczynią dyrektora Narodowego Instytutu Samorządu Terytorialnego, ponadto Paweł Swianiewicz jest profesorem w Instytucie Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, a Julita Łukomska adiunktem w Katedrze Rozwoju i Polityki Lokalnej Uniwersytetu Warszawskiego*

**Pełne tabele rankingowe ze wszystkimi samorządami – wyłącznie w drukowanej wersji „Wspólnoty”.
Zachęcamy do zakupu prenumeraty**

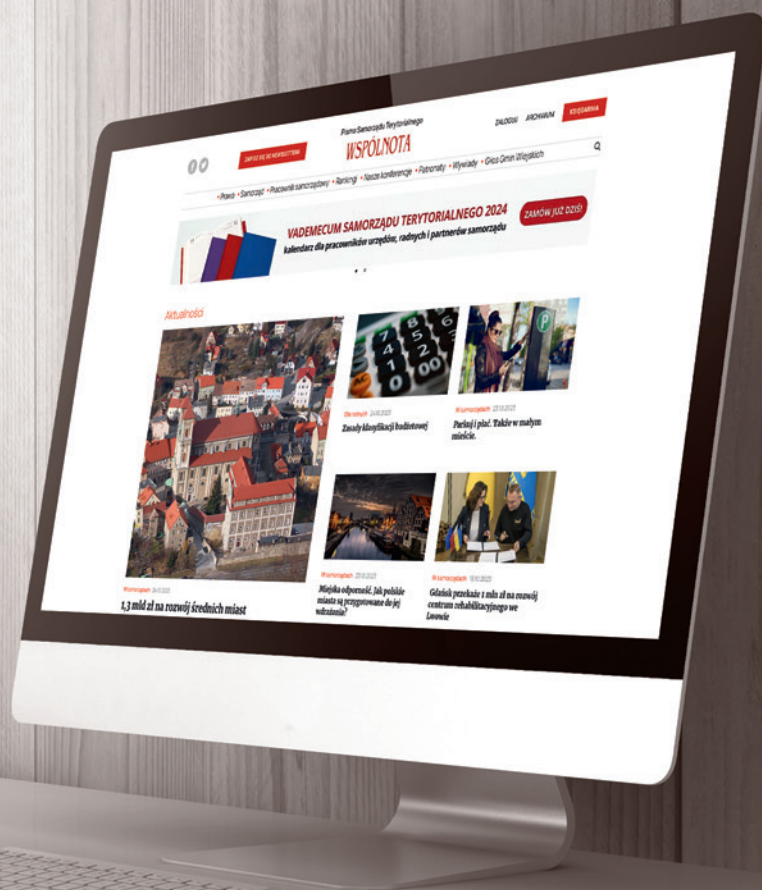
Wybrane ze Wspólnoty

Cotygodniowy newsletter
z najciekawszymi materiałami

PISMO SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
WSPÓLNOTA

PRACOWNIK
SAMORZĄDOWY

**WSPÓLNOTA
MIESZKANIOWA**

Aby otrzymywać newsletter „Wybrane ze Wspólnoty”, napisz do nas:

newsletter@wspolnota.org.pl

Nowy lider wśród regionów

Z piątego na pierwsze miejsce awansowało w naszym rankingu woj. podkarpackie, detronizując tym samym Zachodnie Pomorze. Pozycję obroniło za to kujawsko-pomorskie utrzymując trzecie miejsce podium.

Województwo podkarpackie realizuje wielomilionowe inwestycje kolejowe. Fot. UMWP

Główny kierunek wydatków budżetu Podkarpacia to transport. Jak informuje urząd marszałkowski, w 2023 r. zakończono budowę i przebudowę drogi wojewódzkiej Lublin – Przeworsk – Grabownica Starzeńska, zlikwidowano szkody powodziowe na drogach oraz obiektach mostowych i kładkach (przebudowa nawierzchni, systemów odwodnienia, poboczy i skarp, umocnienia brzegów oraz uszkodzonych przyczółków i stożków), przygotowano również dokumentację projektową rozbudowy sieci tras rowerowych na terenie Bieszczad. W ramach utrzymania i rozwoju infrastruktury kolejowej na Podkarpaciu przebudowano 32 km torów, umożliwiając ruch pociągów pasażerskich z prędkością 120 km/h, a towarowych 80 km/h, w Mielcu powstał nowy peron oraz przejście podziemne z windami, zamontowano nowe urządzenia sterowania ruchem kolejowym, przebudowano 6 mostów. W 2023 r. kupiono też nowy tabor kolejowy za ponad 341 mln zł – wraz z symulatorem do nauki jazdy. ■

dowy sieci tras rowerowych na terenie Bieszczad. W ramach utrzymania i rozwoju infrastruktury kolejowej na Podkarpaciu przebudowano 32 km torów, umożliwiając ruch pociągów pasażerskich z prędkością 120 km/h, a towarowych 80 km/h, w Mielcu powstał nowy peron oraz przejście podziemne z windami, zamontowano nowe urządzenia sterowania ruchem kolejowym, przebudowano 6 mostów. W 2023 r. kupiono też nowy tabor kolejowy za ponad 341 mln zł – wraz z symulatorem do nauki jazdy. ■

2017-2019	2018-2020	2019-2021	2020-2022	2021-2023	Województwo	Średnie wydatki majątkowe per capita 2021-2023
3	3	5	5	1	podkarpackie	366,62
5	4	3	1	2	zachodniopomorskie	357,44
14	13	10	3	3	kujawsko-pomorskie	317,00
8	5	7	7	4	lubuskie	306,89
7	6	11	14	5	pomorskie	270,98
12	9	2	2	6	warmińsko-mazurskie	260,17
10	11	8	6	7	małopolskie	256,04
9	12	12	9	8	mazowieckie	240,35
2	2	6	13	9	świętokrzyskie	230,46
11	10	9	8	10	wielkopolskie	229,83

Piotr Całbecki
marszałek
woj. kujawsko-
pomorskiego

Strategia zdała egzamin

Myślę, że decydujący wpływ na wysoką pozycję w rankingu miał sposób inwestowania środków w ramach naszego programu regionalnego z perspektywy 2014–2020, a właściwie 2014–2023, ponieważ zgodnie z przyjętą przez Unię Europejską zasadą n+3 termin zamknięcia ostatnich projektów przedłużono do 2023 r. Od początku zakładaliśmy, że będziemy wdrażać Regionalny Program Operacyjny we własnym tempie, zgodnie z przyjętym harmonogramem, rozkładając interwencję na kolejne lata. Konsekwentnie się tego trzymaliśmy, choć odpowiedzialni w ówczesnym rządzie za tę działkę ministrowie próbowali nas popędzać. Strategia zdała egzamin – uniknęliśmy luki inwestycyjnej wynikającej z wyczerpania unijnych środków kończącej się perspektywę, zanim pojawiła się dedykowana pula z nowej perspektywy. Warto też podkreślić, że pozwoliło nam to elastycznie reagować na sytuacje kryzysowe. Jestem tym bardzo usatysfakcjonowany. Najważniejsze inwestycje lat 2021–2023, które mają dla regionu walor modernizacyjny i zaowocują w przyszłości, to projekty finansowane właśnie z naszego RPO. Wymienię tylko przedsięwzięcia z listy top of the top: rozbudowa i modernizacja Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego w Toruniu połączona z zakupami nowoczesnej aparatury, modernizacja i przebudowa kilkunastu odcinków ważnych dróg, rewitalizacja linii kolejowej łączącej Toruń z Chełmżą, infrastruktura tramwajowa w coraz dynamiczniej rozwijającym się Grudziądzu, przebudowa układu drogowo-tramwajowego w centrum Torunia (skutkująca większym zainteresowaniem mieszkańców korzystaniem z komunikacji zbiorowej), zakupy niskoemisyjnego taboru do obsługi regionalnych połączeń kolejowych, budowa regionalnego systemu udostępniania dokumentacji medycznej online, uruchomienie systemu finansowych instrumentów zwrotnych wspierających małe i średnie przedsiębiorstwa. Konsekwentnie realizujemy zasadę zrównoważonego rozwoju. Zrównoważonego, czyli takiego, który pozwala rozkwitać także mniejszym miejscowościom.

Inwestycje na miarę Europy

Park Zakrzówek w Krakowie.
Fot. ZZM w Krakowie

W tej kategorii rankingu niezmiennie od lat prym wiedzie Opole. Na 2. miejsce (z 12.) wskoczyła Warszawa, a na ostatni stopień podium – z miejsca 9. – Kraków. Stolica Małopolski realizuje inwestycje za setki milionów złotych, mimo trudności finansowych, jakie przyniosły ostatnie lata. Teraz w planach ma budowę metra, która pochłonie miliardy.

Mimo że w 2023 roku agencja ratingowa Standar & Poor's (S&P) podtrzymała długoterminową ocenę wiarygodności kredytowej Krakowa na poziomie A- (to najwyższa ocena możliwa do zdobycia przez jednostkę samorządu terytorialnego), to w wyniku zmian legislacyjnych, kroczącej inflacji, wzrostu stóp procentowych oraz konfliktu na Ukrainie, sytuacja finansowa Krakowa jest niestabilna i wymaga zrównoważenia budżetu. Jak wskazują urzędnicy z krakowskiego ratusza, „Istnieje potrzeba optymalizacji wydatków bieżących, w tym także w zakresie tak kosztownych dziedzin zarządzania jak oświata oraz transport. Optymalizacja wydatków powinna dotyczyć wszystkich poziomów zarządzania, w tym kosztów planowanych w arkuszach organizacyjnych szkół, wysokości dopłat dla szkół prywatnych publicznych i niepublicznych (jednych z najwyższych w Polsce). Działania optymalizujące powinny przełożyć się na zwiększenie wartości wskaźnika nadwyżki operacyjnej, która pozwoli na

finansowanie zadań inwestycyjnych ze środków własnych miasta”.

Setki milionów na inwestycje w Krakowie

To wszystko nie stanowiło przeszkody, aby w ostatnich latach realizować duże i ważne inwestycje. Za ponad 55 mln zł (30 mln zł pochodziło z Polskiego Ładu) przy ulicy Praskiej powstał Dom Pomocy Społecznej, z myślą o zapewnieniu wsparcia 100 seniorom wymagającym całodobowej opieki.

51 mln zł kosztowała rewitalizacja parku Zakrzówek, dawnego kamieniołomu z malowniczym zbiornikiem wodnym. Park zajmuje ponad 50 ha, wraz z przyległymi terenami to aż 100 ha zielonego obszaru w centrum miasta. Powstały ścieżki spacerowe, biegowe oraz infrastruktura dla rowerzystów, wspinaczy i osób korzystających z rekreacji wodnej. Kluczowym elementem rewitalizacji jest ogólnodostępne kąpielisko z ażurowymi basenami o różnej głębokości, umożliwiające kąpiel

zarówno dzieciom, jak i doświadczonym pływakom. Przy zbiorniku działa Centrum Sportów Wodnych.

W Krakowie nie zabrakło także inwestycji adresowanych do najmłodszych. Za prawie 65 mln zł trwa rozbudowa Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 15. Nowoczesny budynek o powierzchni użytkowej 7,6 tys. mkw. będzie wyposażony w 24 sale lekcyjne, w tym specjalistyczne pracownie (chemiczno-fizyczną, biologiczno-geograficzną, muzyczno-plastyczno-techniczną, komputerową), a także salę gimnastyczną z trybunami, ścianką wspinaczkową i siłownią. Do tego świetlica, biblioteka, harcówka, gabinety medyczne, kuchnia, jadalnia – dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Na dachu znajdzie się instalacja fotowoltaiczna.

Otoczenie szkoły zostanie zagospodarowane – powstaną chodniki, drogi wewnętrzne, miejsca parkingowe oraz elementy małej architektury. Planowane zakończenie prac to 2026 rok, a koszt inwestycji to 65 mln zł. Szkoła pomieści około 670 uczniów w systemie jednozmianowym.

Metro w Krakowie

Władze Krakowa są w trakcie planowania jednej z najważniejszych inwestycji – metra. W tym celu powołana została Rada Naukowo-Techniczna ds. budowy metra, która liczy 17 osób. Każdy z członków odpowiada za inny, istotny przy budowie i funkcjonowaniu podziemnej kolejki aspekt. Rolą rady będzie

opiniowanie zagadnień związanych z przygotowaniem, budową i eksploatacją metra oraz przygotowywanie opracowań i ekspertyz. W IV kwartale 2024 r. powołany ma zostać zespół ds. budowy metra, a po uzyskaniu decyzji środowiskowej, na przełomie II i III kwartału 2025 r., ogłoszone zostanie zamówienie na dokumentację projektową. Rozpoczęcie budowy zaplanowano na 2028 rok. Pierwszy etap obejmie 6-km odcinek, jego koszt szacowany jest na 3 mld zł. Łącznie pierwsza linia ma mieć 26 km długości i kosztować 13 mld zł. Sam tabor to wydatek rzędu 1,5 mld zł.

Szczecin: Fabryka Wody

Przenieśmy się teraz do stolicy Zachodniego Pomorza. Na terenie dawnego kąpieliska Gontynka powstała jedna z kluczowych inwestycji Szczecina ostatnich lat. To Fabryka Wody, ogromny kompleks rekreacyjno-rozrywkowo-edukacyjny. W jego skład wchodzi aquapark z basenami wewnętrznymi i zewnętrznymi oraz zjeżdżalnią. Jest aż 21 niecek. W części wewnętrznej znajdziemy rwącą rzekę, baseny typu infinity, wodny plac zabaw, jaskinie multimedialne oraz pokoje zagadek, 25-metrowy 6-torowy basen sportowy z podnoszonym dnem, do tego brodzik dla najmłodszych oraz płytkie baseny z dmuchańcami. Strefa zewnętrzna to basen rekreacyjny, wodny plac zabaw, plaża, boisko do gier zespołowych, tarasy wypoczynkowe. Obiekt oferuje 11 zjeżdżalni. Dostępne jest również saunarium ze strefą wellness –16 saun i łaźni o różnym wystroju wewnątrz (m.in sauna havana, zamkowa, pustynna, hammam, marynistyczna), miejsca relaksu, schładzania (grota śnieżna, baseny), w strefie spa i wellness są pokoje masażu, gabinety, w których można zażyć kąpeli np. w piwie, kapsuła do floatingu.

Ciekawostką jest Edukatorium, tj. przestrzeń wystaw edukacyjnych, laboratoriów i zabawy w wodzie. Edukatorium podzielone jest na 6 stref tematycznych: kosmos, klimat, ocean, człowiek, cywilizacja wody i hydroinżynieria.

W części zewnętrznej Fabryki Wody znajduje się amfiteatr, który zimą można zaadaptować na lodowisko.

Koszt całej inwestycji to ok. 350 mln zł brutto. ■

Wizualizacja Zespołu Szkoła-Przedszkole nr 15 w Krakowie. Źródło: MCOO

Jacek Jaśkowiak
prezydent Poznania

Poznań ma być miejscem dla wszystkich

Mieszkańcom ma się u nas dobrze żyć. Dlatego inwestujemy w żłobki, przedszkola, szkoły, tereny zielone i dobra kultury. Inwestycje publiczne mają być impulsem dla większych przedsięwzięć sektora prywatnego. Od lat konsekwentnie stawiamy na rozwój komunikacji publicznej. Chcemy w ten sposób zachęcić do pozostawiania samochodów i podróżowania po mieście środkami transportu, które mniej zanieczyszczają środowisko.

W ostatnich latach powstały nowe trasy tramwajowe – na Naramowice i do ul. Unii Lubelskiej. Tylko na te dwie inwestycje, razem z towarzyszącym im układem drogowym, przeznacziliśmy ponad 500 mln zł. Ponad dwa razy więcej poszło na przebudowę i modernizację torowisk, a także coroczne remonty infrastruktury torowo-sieciowej. Jeszcze dziesięć lat temu przeznaczano na takie zadania ok. 3 mln zł, w ostatnich latach są to kwoty nawet ponad 10-krotnie wyższe.

2017-2019	2018-2020	2019-2021	2020-2022	2021-2023#*	2021-2023**	Miasto	Średnie wydatki majątkowe per capita 2021-2023
1	1	1	1	1	1	Opole	3022,95
9	10	9	5	12	2	Warszawa	2754,04
4	4	5	3	9	3	Kraków	2736,92
5	9	3	4	6	4	Poznań	2644,27
13	11	7	9	4	5	Katowice	2633,51
17	18	18	16	2	6	Olsztyn	2515,18
11	2	2	2	3	7	Szczecin	2491,29
14	14	11	8	8	8	Wrocław	2206,81
8	8	8	6	13	9	Toruń	2150,18
6	3	4	7	7	10	Gorzów Wielkopolski	2107,94

Opole postawiło się wielkiej wodzie

Wszystkie sukcesy inwestycyjne i całe bogactwo miasta mogło zatonać w Odrze, ale Opole pokazało, że nie zmarnowało czasu po tzw. powodzi tysiąclecia. I przetrwało kolejną, niektórzy mówią, że nawet większą niż tamta.

Po jednej stronie mostu ścisłe centrum, po drugiej wielkie osiedle mieszkaniowe. W środku Odra, która utrzymała się w korycie rzeki

Od kilku lat lider jest tylko jeden. W prestiżowym rankingu „Liderzy inwestycji – wydatki inwestycyjne samorządów 2021–2023” Pisma Samorządu Terytorialnego „Wspólnota”, w kategorii miast wojewódzkich Opole nie ma sobie równych. Ta sytuacja ma już miejsce 6. raz z rządu i nie zmienia tego nawet fakt, że wielkość inwestycji samorządowych w ubiegłym roku była najwyższa w najnowszej historii polskich samorządów. A przecież w stawce miast wojewódzkich Opole jest miastem najmniejszym. – Oczywiście, że to ogromny sukces i powód do dumy, ale powiem krótko. Na co to wszystko by się zdało, gdyby cały dorobek ostatnich lat zabrała nam wielka woda? Cała Polska śledziła ludzkie dramaty patrząc, jak toną kolejne miejscowości, a z nimi zgromadzone przez lata bogactwo. Dlatego współczując wszystkim, których dotknęła ta tragedia, jednocześnie niezmiernie się cieszę, że Opole przeszło przez ten kataklizm suchą stopą. Nie zmarnowaliśmy czasu od 1997 roku – mówi prezydent Opola Arkadiusz Wisniewski.

Rzeczywiście, Opole, które doświadczyło tragicznych skutków powodzi tysiąclecia, dzisiaj uchodzi za jedno z najlepiej przygotowanych miast w Polsce na wypadek wielkiej wody. Dzięki konsekwentnym inwestycjom w infrastrukturę przeciwpowodziową miasto bez zbędnej paniki patrzyło na nadchodzącą falę, podczas gdy południe Opolszczyzny i Dolnego Śląska znalazło się pod wodą.

– Powódź sprzed 27 lat pokazała, jak słabo przygotowani byliśmy, aby zmierzyć się z potęgą żywiołu. Woda zalewała miasto, a infrastruktura praktycznie nie istniała. Dlatego w kolejnych latach priorytetem stała się ochrona przed podobnymi wydarzeniami.

Liderem inwestycji zostaliśmy pierwszy raz na początku mojej kadencji. Postanowiłem wtedy, że działać trzeba dwutorowo. Z jednej strony rozwijać, upiększać i unowocześniać miasto, z drugiej inwestować środki w jego bezpieczeństwo. Właśnie na takie momenty jak powódź we wrześniu 2024 roku. Nie chciałem, aby Opole było bezradne jak wtedy – tłumaczy prezydent.

W Opolu wszyscy zrozumieli, że trzeba zainwestować we wzmocnienie wałów i nowoczesne zabezpieczenia. Wiadać to na przykładzie Bulwarów Nadodrzańskich – są wyższe i mocniejsze. Nie poddały się siedmiometrowej fali. Na przestrzeni lat, także poprzednich władz samorządowych, regularnie je wzmocniano i podnoszono, co szczególnie widać w dzielnicy Metalchem, która teraz nie ucierpiała, a gdzie podczas powodzi w 2010 roku wały nie wytrzymały i zalana została część miasta.

– Po kolejnej powodzi w 2010 roku musieliśmy jeszcze bardziej wzmocnić zabezpieczenia. To była nauka z poprzednich lat, którą dziś szalenie doceniamy – podkreśla Arkadiusz. Dzięki tym działaniom Opole stało się bardziej odporne na wysokie stany

MIASTA WOJEWÓDZKIE

Odry, a mieszkańcy mogą naprawdę czuć się bezpieczni. Wały zaprojektowano tak, aby wytrzymały napór wody o poziomie wyższym niż w 2010 roku, co daje miastu gwarancję ochrony nawet przy ekstremalnych opadach. Potwierdziła to wrześniowa powódź. Oprócz budowy i wzmocnienia wałów, kluczowym elementem zabezpieczenia Opola była również inwestycja w przekształcenie i modernizację Młynówki – kanału wodnego, który dawniej stanowił poważne zagrożenie dla centrum miasta. W 1997 roku kanał zalewał wyspę Pasiekę i centrum, teraz zamontowane są specjalne bra-

my, które pomagają kontrolować przepływ wody. To rozwiązanie już ratowało centrum Opola przed kolejnymi zalaniem.

Opole ma też Kanał Ulgi. To taki trochę dodatkowy zbiornik, który obniża poziom wody w Odrze. Podczas powodzi tysiąclecia woda przeszła przez otwarty fragment między wałami, co doprowadziło do zalania Zaodrza. Dziś jest tam most.

Inwestycją, która dodatkowo zwiększa bezpieczeństwo Opola i regionu, jest polder Żelazna, zlokalizowany na północ od miasta. Nie tylko chroni przed zalaniem stolicę województwa, ale także pobliskie wioski Żelazna i Narok oraz nadodrzańskie miejscowości aż do Brzegu. Pierwsze rozmowy o budowie polderu rozpoczęły się kilkanaście lat temu, ale prace ruszyły dopiero w 2021 roku i zakończono je kilkanaście miesięcy przed powodzią. Inwestycja pochłonęła 130 mln zł, z czego 64 mln pochodziło z pieniędzy unij-

Polder, choć ostatecznie nie został w pełni użyty, był gotowy na przyjęcie do 3,5 mln m sześć. wody. To właśnie ta rezerwa bezpieczeństwa, jaką zapewnia polder, sprawiła, że północne dzielnice miasta, a także tereny przyлегłe, mogą spać spokojnie.

– Pandemia, potem wojna, teraz powódź. Za dużo tych ekstremalnych doznań jak na jednego prezydenta – mówi trochę ironicznie Arkadiusz Wiśniewski. Wydaje się jednak, że może o sobie myśleć jako człowiekowi na trudne czasy, bo wspólnie z mieszkańcami pokonał wszystkie te przeciwności. Miarą sukcesu każdego miasta jest myślenie perspektywiczne. Dlatego w Opolu nikt nie chce się zatrzymać nad tym, co już się udało. Nowe przedszkola, osiedla mieszkaniowe, obwodnica, zrewitalizowane miejsca w centrum, nowoczesne autobusy, centra sportowe i rekreacyjne. A za chwilę oddany zostanie do użytku najpiękniejszy i najbardziej ekolo-

Stadion Miejski w Opolu już teraz robi wielkie wrażenie

Prezydent na moście Halupczoka myśli o kolejnej przeprawie przez Odrę

nych, 40 mln z Wód Polskich, a 26 mln przekazał samorząd Opola.

– Jako największe miasto w regionie czuliśmy się w obowiązku wspomóc Państwo, w miarę naszych możliwości, przy tej inwestycji. Teraz trzeba jak najszybciej zabrać się za drugi etap polderu Żelazna. Mam nadzieję, że zajmą się tym już Wody Polskie i sfinansują prace z budżetu centralnego – mówi prezydent.

giczny stadion piłkarski w Polsce. To już się dokonało. Ważniejsze, aby zrobić kolejne postępy.

– Gdy podczas wrześniowej powodzi helikoptery latały nad miastem transportując do Opola chorych powodzian z całego regionu, pomyślałem sobie raz jeszcze, że najważniejszym kolejnym celem jest jeszcze jeden most przez Odrę. To nie kwestia wygody, ale bezpieczeństwa. I nie tylko opolan, ale przynajmniej miliona mieszkańców całego województwa – puentuje prezydent Opola. ■

Podnosimy jakość życia

W pierwszej dziesiątce w tej kategorii znajdujemy dwa miasta, które zajęły najwyższą pozycję w historii przygotowywania naszych rankingów. Są to Włocławek (miejsce 7.) oraz Żory (8.)

Pięknie zrewitalizowany pałac Baranowice. Fot. UM Żory

Urząd Miast Żory na pytanie, jakie najważniejsze z punktu widzenia komfortu życia inwestycje zrealizował (albo realizuje) w ostatnich dwóch latach, w odpowiedzi wylicza: pałac Baranowice, basen w Roju, tężnia solankowa, adaptacja i rozbudowa o salę gimnastyczną budynku na filię Zespołu Szkół Specjalnych, fontanna na Rynku, przebudowa ul. Klimka wraz z rewitalizacją założenia pocementarnego, przebudowa i budowa dróg lokalnych na rzecz zrównoważonego rozwoju gminy, poprawa efektywności energetycznej w placówkach oświatowych i sportowych.

Miasto sprawnie pozyskuje środki zewnętrzne. Na przykład projekt pn. „W trosce o śląskie dziedzictwo – renowacja Zespołu Parkowo-Pałacowego w Żorach” otrzymał dofinansowanie ze środków UE w ramach

zyskało 22,7 mln zł, w tym 20,3 mln z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz blisko 2,4 mln z budżetu państwa.

Niezwykle ciekawe są plany władz Żor, więc poświęcimy im trochę uwagi. Wśród nich jest budowa elektrociepłowni geotermalnej. Miasto planuje wykorzystanie energii geotermalnej do produkcji energii elektrycznej oraz ciepła do ogrzewania mieszkań. Jeżeli uda się zrealizować ten projekt, Żory będą pierwszym miastem w Polsce korzystającym z takich źródeł. – Są oczywiście miejsca, gdzie wykorzystuje się wody geotermalne. My nie mamy takich wód, ale za to mamy wyjątkowo gorące skały i właśnie ich energię chcemy wykorzystać – pisze urząd miasta. – Planujemy odwierty do głębokości 4–6 km, gdzie spodziewamy się temperatury sięgającej nawet 200 stopni. Będziemy mogli pompować tam wodę, która będzie się ogrzewała i następnie napędzała turbiny elektryczne. Ciepło będzie zaś dodatkiem, który będziemy mogli wykorzystać do ogrzania mieszkań – dodają.

Fantastycznie zapowiada się projekt pn. „Zielony impuls dla Kopalni Wiedzy i Kompetencji (KWK) – transformacja społeczno-gospodarcza terenów

EFRR w wysokości aż 18,4 mln zł. Całkowita wartość tego projektu to 36,3 mln zł. Z kolei koszt przebudowy ośrodka rekreacyjnego w Żorach-Roju przekroczył 43 mln zł, ale miasto po-

2017-2019	2018-2020	2019-2021	2020-2022	2021-2023*	2021-2023**	Miasto	Średnie wydatki majątkowe per capita 2021-2023
1	1	1	1	1	1	Świnoujście	8447,24
16	23	19	6	5	2	Skierniewice	3196,06
4	3	3	3	4	3	Gliwice	3130,36
26	22	18	5	3	4	Zamość	2890,79
9	9	5	4	2	5	Sopot	2739,29
2	2	2	2	9	6	Krosno	2672,59
28	25	16	11	22	7	Włocławek	2275,78
13	12	15	15	10	8	Żory	2272,67
30	30	25	22	15	9	Grudziądz	2191,63
5	7	11	10	7	10	Płock	2162,60

*(tylko budżet miasta) ** (ze sp.kom)

po byłej kopalni KWK Żory". Na terenach po byłej kopalni miasto planuje zbudować centrum badawczo-rozwojowe, w którym będzie uprawiać rośliny oraz hodować zwierzęta wodne, takie jak ryby czy krewetki. Chce pokazać, że taki sposób produkcji żywności to przyszłość, ponieważ jest wydajny i ekologiczny. Projekt jest w końcowej fazie etapu koncepcyjnego.

Kolejny projekt to „Rodzinny kompleks rekreacyjno-sportowy w Baranowicach”. Jego celem jest stworzenie dla mieszkańców Żor i całego regionu wyjątkowego miejsca wypoczynku i rozrywki w zgodzie z naturą. Ogromny kompleks rekreacyjno-sportowy przyczyni się do rewitalizacji terenów przemysłowych. Na niemal 80 ha planowane są ścieżki piesze i rowerowe, platforma widokowa, scena plenerowa, duży plac zabaw, boiska sportowe i miejsca na piknik. Powstań infrastruktura do nauki gry w golfa, w tym m.in. driving range, czyli tzw. strzelnica golfowa oraz minipole golfowe. Ogromne zainteresowanie wzbudzi z pewnością hala sportowo-rekreacyjna.

Włocławek: na ścieżce szybkiego rozwoju

Włocławek z roku na rok zwiększa środki na inwestycje. W tym roku zaplanował 305 mln zł. Pieniądze stara się pozyskiwać z funduszy zewnętrznych, takich jak Fundusz Dopląt, środki UE czy Fundusze Norweskie. – To dzięki nim udało się nam wybudować blisko pół tysiąca mieszkań lub chociażby wykonać przebiecie z parku Sienkiewicza na Bulwary – mówi prezydent miasta Krzysztof Kukucki.

Kiedy prosimy o podanie przykładów flagowych inwestycji zrealizowanych we Włocławku, otrzymujemy następujące zestawienie.

1. Miasto wybudowało 432 mieszkania przy ul. Celulozowej. Powstały bloki komunalne, infrastruktura, układ komunikacyjny i 100 miejsc postojowych. Budownictwo mieszkaniowe było i jest dla prezydenta Włocławka priorytetem. Mieszkania dla 432 rodzin to duży progres jeśli chodzi o rozwiązywanie problemów mieszkaniowych. Są to lokale z niskim czynszem najmu, kierowane do osób, które wcześniej nie mogły liczyć na wsparcie samorządu. Projekt był dofinansowany z Funduszu Dopląt BGK. Łączny

całkowity koszt to 131,5 mln zł przy dofinansowaniu blisko 104,6 mln zł.

2. Droga alternatywna dla trasy wojewódzkiej – al. Jana Pawła II. Inwestycja kosztowała 33,7 mln zł. Żeby ją zrealizować trzeba było przejść trudną procedurę przesunięcia granic administracyjnych miasta. Na realizację tej inwestycji Włocławek otrzymał 15 mln zł z Polskiego Ładu Programu Inwestycji Strategicznych.

3. Trasa łącząca ulice Kruszyńską i Kaliską. Kosztowała ponad 20 mln zł. Powstały: rondo turbinowe, rondo jednopasowe, nowa ulica wraz z chodnikiem i drogą dla rowerów, oświetlenie uliczne, sieć kanalizacji deszczowej, nasadzono zieleni. Miasto otrzymało na tę inwestycję 5 mln złotych dofinansowania z Polskiego Ładu.

4. Przebudowa ulicy Lipnowskiej. Szeroko zakrojone prace objęły odcinek ponad 1400 m wraz z wjazdem na most Marszałka Rydza-Śmigłego. Inwestycja kosztowała ponad 20 mln zł, z dofinansowaniem 17,1 mln zł z Polskiego Ładu.

Wśród najważniejszych planów inwestycyjnych są m.in. budowa i przebudowa budyn-

ków w kwartale ulic Cyganka, Brzeska, Żabia i 3 Maja na potrzeby realizacji społecznego budownictwa czynszowego; poprawa bezpieczeństwa na skrzyżowaniu kolejowo-drogowym poprzez budowę skrzyżowania dwupoziomowego na ul. Wienieckiej; rozbudowa centrum przesiadkowego w multimodalny węzeł przesiadkowy; wymiana taboru na potrzeby czystej komunikacji; farma fotowoltaiczna; projekt „Zielone tereny Śródmieścia”. ■

Aleja Jana Pawła II. Fot. UM Włocławek

Waldemar Socha
prezydent Żor

Mamy bardzo śmiałe pomysły

Dziś Żory są odbierane jako miasto bardzo dobrze rozwijające się, wyznaczające nowe trendy i kierunki. Często słyszę, że mieszkańcy okolicznych miast zazdroszczą nam tego, co u nas się dzieje, jak Żory się zmieniają, ewoluują. To nasz największy sukces. Ciągłe jednak wiele zadań przed nami. Mamy dojrzałe i śmiałe pomysły, które pozwolą na dalszy rozwój miasta. Pierwszy wiąże się z wykorzystaniem energii geoter-

malnej do produkcji energii elektrycznej i ciepłej w kontekście ogrzewania mieszkań. Drugi dotyczy nowoczesnego rolnictwa miejskiego. Chcemy na terenach po byłej kopalni wybudować centrum badawczo-rozwojowe, gdzie będziemy uprawiać rośliny i hodować zwierzęta żyjące w wodzie. Chcemy pokazać, że taki sposób produkcji żywności jest wydajny. Nasze miasto zostało wybrane jako jedyne w Polsce do udziału w programie dotyczącym nowoczesnego rolnictwa w skali całej Unii Europejskiej. Mamy zapewnione środki na realizację tego projektu. Wiążemy z nim duże nadzieje, bo dzięki niemu pokażemy, że Śląsk to nie tylko przemysł ciężki, ale także nowoczesne, innowacyjne technologie.

Krzysztof Kukucki
prezydent Włocławka

Miasto bardzo się zmienia

Przed nami kolejny rok budżetowy, trudny, bo cały czas zmagamy się z deficytem oraz zadłużeniem. Czekamy z niecierpliwością na reformę dochodów JST, która ma nam zapewnić lepsze możliwości finansowania bieżących zadań. Polski Ład sprawił, że Włocławek stracił dziesiątki, jeśli nie setki milionów złotych. W tej kadencji

chcemy wybudować tunel pod torami kolejowymi, a także rozpocząć analogiczne prace związane z tunelem pod ulicami Kaliską i POW. To duże zadania, których koszt wyniesie nawet 100 mln zł, dlatego liczymy, że pozyskamy finansowanie zewnętrzne. Oprócz tego czekają nas inwestycje mieszkaniowe – przebudowa kolejnych kamienic i budynków. Mamy zamiar rozwijać transport publiczny poprzez zakup nowych autobusów elektrycznych, w tym przegubowych i rozwijać sieć dróg rowerowych. Wyzwań jest sporo, ale jestem przekonany, że najważniejsze zadania uda się zrealizować.

To jedna z najciekawszych kategorii naszego zestawienia. Brylują w niej Wysokie Mazowieckie (1.), Zakopane (2.) i Polkowice (3.). Godne zauważenia są solidne awanse Stalowej Woli (z 33. miejsca na 6.), Starachowic (z 16. na 7.) czy Środy Śląskiej (z 43. na 8.). Ale my postanowiliśmy przyrzeć się dwóm ośrodkom: Zakopanemu i Stalowej Woli.

Miasta rozwijane z rozmachem

O Zakopanem w tym roku pisaliśmy już przy okazji poprzedniego rankingu – analizującego bogactwo samorządów. Dobra kondycja finansowa przełożyła się na inwestycje mające dla rozwoju kurortu fundamentalne znaczenie. Jednym z najważniejszych zadań ostatnich lat była rewitalizacja budynków dworca kolejowego i utworzenie tam centrum komunikacyjnego. Ten strategiczny projekt obejmował budowę centrum obsługującego kompleksowo komunikację kolejową oraz autobusową dalekobieżną i lokalną, wraz z dodatkowymi funkcjami, takimi jak informacja turystyczna, mediateka, klubokawiarnia, siedziba Zakopiańskiego Centrum Kultury oraz straży miejskiej.

Miasto w ostatnich latach prowadziło wiele działań na rzecz usprawnienia transportu, związanych z zakupem autobusów oraz montażem nowych wiat przystankowych i wdroże-

niem nowoczesnego systemu zarządzania informacją pasażerską.

W sierpniu do użytku oddano centrum przesiadkowe w Kuźnicach. Na podziemnym placu zlokalizowano przystanki dla autobusów oraz busów oraz postój TAXI. Na górnym placu jest przestrzeń dla turystów z ławkami oraz postój dorożek. Inwestycja kosztowała niemal 30 mln zł. Budowa była współfinansowana ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020 w ramach projektu o nazwie „Usprawnienie transportu między Dworcem PKP a Kuźnicami w Zakopanem wraz ze stworzeniem zintegrowanego centrum przesiadkowego przy Dolnej Stacji Kolejki Liniowej na Kasprowy Wierch” (9,8 mln zł) oraz ze środków Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych (5,5 mln zł).

A teraz przenieśmy się do Stalowej Woli. Jednym z najważniejszych fla-

rów rozwoju tego miasta jest Strategiczny Park Inwestycyjny Euro-Park Stalowa Wola, któremu szczególną uwagę poświęcono w ostatnich latach. Tworzy on unikalne warunki dla biznesu w takich branżach jak elektromobilność i motoryzacja. Na terenie SPI Stalowa Wola, SK Nexilis – światowy lider branży elektromobilności, zainwestował ponad 3 mld zł, a ultranowoczesna fabryka jest już w fazie ukończenia.

Jeden z najważniejszych realizowanych dziś projektów dotyczy włączenia Stalowej Woli w koncepcję nowoczesnej energetyki, która pozwoli na zasilanie SPI Euro-Park poprzez stabilne, a jednocześnie nieemisyjne i bezpieczne źródło energii. Najbliższe tygodnie powinny wskazać konkretny plan realizacji tego przedsięwzięcia. Miasto od lat stawia też na rozwój edukacji, a ostatnie dwa lata to prawdziwy przełom w tym zakresie. W ramach inwestycji o wartości ponad

MIASTA POWIATOWE

Wizualizacja aquaparku w Stalowej Woli.
Fot. UM Stalowa Wola

70 mln zł modernizowane są placówki oświatowe, które zapewnią uczniom nowoczesne i komfortowe warunki do nauki oraz rozwoju sportowego. Jednym z kluczowych projektów jest rozbudowa Publicznej Szkoły Podstawowej nr 11, gdzie powstaje nowe skrzydło o powierzchni ponad 3200 mkw. Przedsięwzięcie o wartości 21,7 mln zł ma na celu poprawę warunków nauki, zwłaszcza dla najmłodszych. Nowoczesne sale dydaktyczne, biblioteka, świetlica, a także przystosowanie budynku dla osób z niepełnosprawnościami uczynią tę placówkę wzorcową na skalę kraju.

W 2023 roku otwarto nowoczesne żłobko-przedszkole. Budynek, zaprojektowany w technologii pasywnej, mieści Przedszkole Integracyjne nr 12 oraz Żłobek Miejski nr 3, oferując miejsca dla 195 dzieci. W obiekcie znajduje się nawet basen rehabilitacyjny. Żłobko-przedszkole wyposażone jest w nowoczesne technologie energetyczne, takie jak pompy ciepła, instalacje fotowoltaiczne oraz systemy klimatyzacyjne, co czyni je przyjaznym środowiskowo i efektywnym energetycznie.

Stalowa Wola w ostatnich latach stała się jednym z liderów w Polsce pod względem inwestycji w nowoczesną i zrównoważoną infrastrukturę. Waz-

Lucjusz Nadbereżny
prezydent Stalowej Woli

Naszym celem jest wysoka jakość życia

Stalowa Wola konsekwentnie realizuje strategię zrównoważonego rozwoju. Nasze inwestycje, zarówno te związane z przemysłem, jak i infrastrukturą społeczną, służą budowie nowoczesnego miasta przyjaznego mieszkańcom, a zarazem konkurencyjnego na arenie międzynarodowej. Jesteśmy dumni, że dzięki tym działaniom możemy oferować wysoką jakość życia wszystkim naszym mieszkańcom.

nym elementem rozwoju miasta jest modernizacja transportu publicznego, co nie tylko poprawia komfort podróży, ale również wpływa na ochronę środowiska. Tabor składa się w dużej mierze z pojazdów zeroemisyjnych, a miasto czeka na dostawę kolejnych elektryków. Trzeba też zauważyć system rowerów miejskich, który rokrocznie pobija kolejne rekordy, a mieszkańcy i goście chętnie korzystają z tej taniej i ekologicznej formy transportu. Całość wprowadzanych zmian i udogodnień spina bezpłatna komunikacja miejska dla mieszkańców.

Stalowa Wola stawia na nowoczesną infrastrukturę sportowo-rekreacyjną. Wkrótce powstaną nowe obiekty, takie jak Aquapark oraz Centrum Sportów Młodzieżowych. Aquapark będzie rozbudowaną wersją istniejącej pływalni Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji. Inwestycja obejmie prze-

budowę i rozbudowę budynku, który zostanie wzbogacony o liczne dodatkowe funkcje rekreacyjne. W planach są m.in. saunarium, specjalna tuba do nurkowania oraz zespół basenów zewnętrznych i zjeżdżalni wodnych. Projekt przewiduje wodny plac zabaw oraz miejsca do relaksu na świeżym powietrzu. Wokół Aquaparku powstaną nowe ścieżki pieszo-rowerowe, parkingi, a także pawilony szatniowo-sanitarne.

Z kolei Centrum Sportów Młodzieżowych będzie miejscem dedykowanym młodym, umożliwiając im rozwój pasji i aktywne spędzanie czasu. W budynku przy ul. Energetyków znajdzie się szeroka gama atrakcji, takich jak park trampolin, kręgielnia, kryty skatepark, a także ścianka wspinaczkowa. Dzięki temu miłośnicy sportów ekstremalnych nie będą musieli szukać takich atrakcji poza miastem. ■

2018-2020	2019-2021	2020-2022	2021-2023	Miasto	Województwo	Średnie wydatki majątkowe per capita 2021-2023
3	3	1	1	Wysokie Mazowieckie	podlaskie	3205,79
29	66	8	2	Zakopane	małopolskie	2902,70
1	2	4	3	Polkowice	dolnośląskie	2831,68
7	5	3	4	Puck	pomorskie	2646,13
35	28	6	5	Węgrów	mazowieckie	2324,33
9	53	33	6	Stalowa Wola	podkarpackie	2086,24
135	100	16	7	Starachowice	świętokrzyskie	2060,95
87	127	43	8	Środa Śląska	dolnośląskie	1916,18
258	105	11	9	Sejny	podlaskie	1912,25
107	18	9	10	Proszowice	małopolskie	1862,10

W pierwszej dziesiątce tej kategorii rankingu mamy tym razem aż pięć samorządów z województwa podlaskiego. Jednak na pierwszym miejscu jest, podobnie jak przed rokiem, powiat słupecki (wielkopolskie).

Fot. Starostwo Powiatowe w Poddębicach

Awans powiatów ze wschodu

Całe podium – z powiatami bieszczadzkim (woj. podkarpackie) na 2. miejscu, z sejneńskim (podlaskie) na 3. – wyróżnia wysokość wydatków majątkowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. To jedyne samorzady w tej kategorii, które przekroczyły kwotę tysiąca złotych (kolejno: 1523 zł, 1383 zł, 1135 zł).

Największy skok w czołówce należy do powiatów makowskiego (mazowieckie), który awansował z 34. na 8. pozycję, oraz siemiatyckiego (podlaskie), który był na 20., a jest na 4. Do dziesiątki najlepszych wszedł też powiat suwalski, który konsekwentnie piął się w górę od kilku lat. Tak dobry wynik to rezultat przede wszystkim inwestycji drogowych, na które samorząd pozyskuje środki zewnętrzne, m.in. z Polskiego Ładu.

Rekordowy awans w rankingu – o 204 pozycje – należy do powiatu poddębickiego (woj. łódzkie), który jest obecnie na 87. miejscu. Spadek w poprzednich latach był spowodowany m.in. przejściem w 2021 roku zobowiązań szpitala i realizacją w placówce planu naprawczego. W minionym roku samorząd wykonał duże zadania drogowe, ale też związane z rozbudową bazy oświatowej (zmodernizowano m.in. salę

i halę sportową przy liceum w Poddębicach).

W górę i zarazem do pierwszej setki poszybowały również powiaty pajęczański (łódzkie) – z 230. miejsca na 35., jaworski (dolnośląskie) – z 251. na 57., namysłowski (opolskie) – z 247. na 75. oraz węgorzewski (warmińsko-mazurskie) – z 201. na 52.

Największe spadki zaliczyły powiaty parczewski (lubelskie), który spadł z 41. pozycji na 213., jędrzejowski (świętokrzyskie) – z 93. na 234., czy olsztyński (warmińsko-mazurskie) z 84. na 222.

Również powiat świecki (kujawsko-pomorskie), który przed rokiem był 62., a dwa lata temu 18., teraz jest zauważalnie niżej – na 180. miejscu. Starosta Paweł Knapik tłumaczy, że spadek ma związek z realizacją w latach wcześniejszych dużych inwestycji epizodycznych, takich jak budowa nowej siedziby straży pożarnej, rozbudowa jednej ze szkół, realizacja projektu Infostrada Kujaw i Pomorza, czy wreszcie kosztowna przebudowa jednej z kluczowych dróg. – Obecnie jesteśmy w momencie rozruchu kolejnych sporych inwestycji, jak budowa internatu przy ośrodku szkolno-wychowawczym, przebudowa poradni psychologiczno-pedago-

gicznej oraz adaptacja budynku na potrzeby centrum pomocy rodzinie. To z pewnością pozwoli nam już niebawem ponownie wznieść się na wyżyny rankingów inwestycyjnych – uważa starosta.

Nowy starosta wołomiński Arkadiusz Werelich (powiat spadł o 70 miejsc i jest 59.) również zapowiada duże inwestycje: drogowe, oświatowe czy zdrowotne (rozbudowa szpitala powiatowego), jednak nie ukrywa, że samorząd ma zobowiązania, które mogą utrudnić ich realizację. – Ogromnym problemem tej kadencji będą wypłaty odszkodowań za grunty przejęte przez powiat pod budowę dróg powiatowych – w trybie ZRID oraz w trybie art. 98 ustawy o gospodarce nieruchomościami – które szacowane są na poziomie 50 mln zł. Tak duże zobowiązania są wynikiem nieodpowiedzialnej w tym zakresie polityki poprzednich władz powiatu wołomińskiego – zauważa Werelich. Dolne rejony tabeli w tym roku okupują powiaty słuwicki (lubuskie), kędzierzyńsko-kozielski (opolskie), starogardzki (zachodniopomorskie), chrzanowski (małopolskie) i kluczborski (opolskie). To samorzady, w których wydatki inwestycyjne na mieszkańca nie przekraczają 110 zł. ■

POWIATY

Maciej Plesiewicz
starosta sejneński

Drogi, szkoły i opieka zdrowotna

Największymi inwestycjami zrealizowanymi w powiecie sejneńskim w ostatnich latach była budowa Powiatowego Centrum Sportu oraz Środowiskowego Domu Samopomocy w Sejnach. Poprawa infrastruktury drogowej na terenie powiatu jest kluczowym elementem naszej polityki rozwoju. Poprzez inwestycje drogowe chcemy zwiększyć bezpieczeństwo ruchu drogowego, skrócić czas podróży oraz widoczność pieszych i rowerzystów oraz zapewnić im odpowiednie warunki przemieszczania się. W latach 2021–2023 przebudowaliśmy łącznie ponad 31 km dróg.

Ostatnie lata to również inwestycje w infrastrukturę szkolną oraz zdrowotną. W ramach realizacji projektu „Poprawa efektywności energetycznej obiektów szkolnych ZSO w Sejnach oraz LO z LJN w Puńsku” przeprowadzono modernizację źródeł ciepła, instalacji ciepłej w obu szkołach, wymieniono oświetlenie na ledowe oraz przeprowadzono termomodernizację sali gimnastycznej w ZSO w Sejnach i stołówki w liceum w Puńsku. łącznie pozyskaliśmy ponad 53 mln zł dofinansowania na projekty realizowane przez powiat w latach 2021–2023. Całkowity koszt zrealizowanych projektów to ok. 60 mln zł.

Hala sportowa w Sejnach.
Fot. Starostwo Powiatowe w Sejnach

Sebastian Romanowski
starosta poddębicki

Stawiamy na rozsądną politykę budżetową

Tak wysoki awans powiatu poddębickiego w rankingu wydatków inwestycyjnych to efekt intensywnej pracy zarządu i rady powiatu od początku VI kadencji. Owoce prac przygotowawczych przypadły w dużej mierze w latach 2021–2023, co dokładnie odzwierciedla ranking. Wysoka pozycja jest dla nas wyrazem uznania za dotychczasową pracę, ale również wyzwaniem i zachętą do dalszych działań, które będą miały na celu pozyskanie funduszy zewnętrznych, bez których nie byłoby możliwości realizacji inwestycji.

Należy zauważyć, że do niedawna byliśmy jednym z liderów rankingów poziomu zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego, mieliśmy program naprawczy. Dzisiaj przez rozsądną politykę budżetową staramy się zapomnieć o tamtym trudnym czasie, a jednocześnie możemy wreszcie dokonać inwestycji mających na celu poprawę komfortu i jakości życia, na które nasi mieszkańcy zasługują.

Witold Kowalewski
starosta suwalski

Lepsze drogi, więcej korzyści

Inwestycje w drogi powiatowe to nie tylko poprawa bezpieczeństwa i komfortu mieszkańców, ale także zmiana jakościwa w zakresie dostępności naszego regionu dla turystów i inwestorów. Czas dojazdu do miast, szkół i miejsc pracy uległ skróceniu, co realnie wpływa na codzienne życie. Lepszy stan dróg znacząco podnosi atrakcyjność inwestycyjną naszych terenów, co stwarza nowe możliwości dla lokalnych i zewnętrznych przedsiębiorców.

Dobre drogi to klucz do rozwoju turystyki, agroturystyki i innych form rekreacji. Nasz region, wyjątkowy przyrodniczo i widokowo, zyskuje jeszcze większą dostępność, co wzmacnia naszą pozycję na mapie atrakcyjnych miejsc w Polsce. Wzrost ruchu turystycznego pozytywnie wpływa na sytuację ekonomiczną naszych mieszkańców oraz lokalnych firm. Korzystają na tym gospodarstwa agroturystyczne, sklepy i restauracje. W dłuższej perspektywie inwestycje w infrastrukturę drogową przyczyniają się również do wzrostu wartości nieruchomości, co jest korzystne zarówno dla tych, którzy myślą o inwestycjach, jak i dla osób rozważających sprzedaż gruntów czy domów. Naszym celem jest dalszy rozwój powiatu. Już teraz pracujemy nad planami inwestycji, które przyniosą jeszcze więcej korzyści naszemu regionowi.

2017-2019	2018-2020	2019-2021	2020-2022	2021-2023	Powiat	Województwo	Średnie wydatki majątkowe per capita 2021-2023
130	78	12	1	1	ślupecki	wielkopolskie	1523,40
6	6	13	6	2	bieszczadzki	podkarpackie	1382,94
35	15	9	9	3	sejneński	podlaskie	1134,79
3	8	52	20	4	siemiatycki	podlaskie	875,34
2	2	1	2	5	wysokomazowiecki	podlaskie	856,73
8	7	4	3	6	janowski	lubelskie	847,38
279	142	43	13	7	przeworski	podkarpackie	836,83
22	41	25	34	8	makowski	mazowieckie	817,30
7	10	16	12	9	sokólski	podlaskie	799,31
108	104	62	19	10	suwalski	podlaskie	776,06

Skorzystaj z naszej
wyjątkowej oferty!
Prenumerata w pakiecie
w atrakcyjnej cenie
– dwutygodnik „Wspólnota”
oraz miesięcznik
„Pracownik Samorządowy”

Prenumerata 2025

PISMO SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

WSPÓLNOTA

PRACOWNIK SAMORZĄDOWY

**Pismo Samorządu
Terytorialnego**

PISMO SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

WSPÓLNOTA

Najważniejszy w Polsce
opiniotwórczy dwutygodnik
poświęcony jednostkom
samorządu terytorialnego
– rzetelny, aktualny, merytoryczny.

PRACOWNIK SAMORZĄDOWY

Miesięcznik od ponad
10 lat pomaga rozwiązywać
największe problemy
i wyjaśnia wątpliwości
pojawiące się w codziennej
pracy kadry zarządzającej
oraz wydziałów
odpowiedzialnych za sprawy
pracownicze i płacowe
w samorządzie.

**Zamów
prenumeratę
Już dziś!**

**MUNICIPIUM SA ul. Marynarska 19A,
Warszawa 02-674
handlowy@municipium.com.pl
www.wspolnota.org.pl/ksiegarnia**

Silna konkurencja z miejscowościami turystycznymi

Jeżów w rankingu za lata 2020–2022 plasował się na 516. miejscu wśród gmin wiejskich. Od niedawna jest miastem i już zaskakuje świetną, siódmą pozycją w kategorii miasteczek. Konkurencję ma poważną, bo większość gmin z pierwszej dziesiątki to miejscowości typowo turystyczne: Łeba (miejsce 2.), Krynica Morska (3.), Uniejów (4.), Dziwnów (5.), Polanica-Zdrój (7.) Międzyzdroje (10.).

Charakter inwestycji w miasteczkach pokazuje, jak bardzo ich potrzeby są różne w zależności od tego, czy są to gminy o potencjale turystycznym, czy niewielkie miejscowości leżące z dala od dużych miast.

Dla Jeżowa w woj. łódzkim, pomiędzy Rawą Mazowiecką a Łodzią, priorytetem są systemy wodno-kanalizacyjne. Nic dziwnego, w Polsce wciąż jedynie nieco ponad połowa budynków jest podłączonych do sieci. W miastach ten odsetek w 2022 roku wynosił 76 proc., ale już na obszarach wiejskich – niecałe 40 proc.

W Jeżowie w ostatnich 3 latach rozbudowano oczyszczalnię ścieków – zmodernizowano proces technologiczny, wybudowano nowy budynek techniczny oraz reaktor i wiatę na osad. Celem inwestycji było zwiększenie przepustowości z 200 m sześć. do 500 m sześć. na dobę. W tym samym czasie udało się wybudować kanalizację o łącznej długości 5,5 km.

Ciekawą inwestycją w Jeżowie był montaż 143 instalacji fotowoltaicznych na budynkach mieszkańców. W ramach tego samego projektu – współfinansowanego przez Unię Europejską

z EFRR w ramach RPO Woj. Łódzkiego na lata 2014–2020 – zamontowano w domach 6 kotłów na biomasę oraz 56 pomp ciepła.

Zupełnie inny charakter miały inwestycje realizowane w nadmorskim Dziwnowie, stawiającym na obsługę ruchu turystycznego. W 2021 roku wybudowano Dom Kultury. Budynek powstał w ramach projektu rewitalizacji terenów powojennych. Jest w nim sala widowiskowa oraz wielofunkcyjna sala klubowa. Koszt inwestycji obejmującej także zagospodarowanie terenu, budowę dróg, parkingów, sceny zewnętrznej, urządzenie zieleni, wyniósł ponad 5,3 mln zł (dofinansowanie unijne to ponad 2 mln zł).

W latach 2022–2023 w Dziwnowie przebudowano też port rybacki, w tym nabrzeże o długości ponad 424 m. Zbudowano budynek administracyjno-socjalny, wymieniono nawierzchnie ciągów piesznych, schodów tarasowych, dojazdów, zrewitalizowano pasy zieleni oraz zagospodarowano otoczenie pomnika pamięci poległych rybaków. W porcie jest miejsce na cumowanie dla ok. 76 jednostek. ■

Mariusz Guzicki
burmistrz Jeżowa

Gmina musi być piękna i gościnna

Od 2019 roku konsekwentnie realizujemy zadania, które wraz z radnymi nakreślił sobie do wykonania na kolejne lata. Szeroko rozumiane bezpieczeństwo jest naszym absolutnym priorytetem. W związku z tym nacisk kładziemy na pozyskiwanie środków na budowę dróg, rozwój gospodarki wodno-ściekowej, a także wspieranie ochotniczych straży pożarnych. Wiele już nam się udało, ale nie poprzestajemy w wysiłkach, aby miasto i gmina Jeżów były miejscem przyjaznym i bezpiecznym dla osób tu mieszkających i tych, którzy chcą zamieszkać w naszej pięknej i gościnnej gminie.

Łukasz Dzioch
p.o. burmistrza Dziwnowa

Stawiamy na turystykę rekreacyjną

Każda zrealizowana inwestycja wpisuje się w cele wskazane w strategii rozwoju gminy Dziwnów. Wachlarz zrealizowanych inwestycji jest szeroki, są wśród nich służące zaspokojeniu potrzeb związanych z dostawą wody, kompostowaniem odpadów zielonych, poprawą infrastruktury drogowej, a także ze sferą kulturalną. Rozwijamy się w kierunku szeroko rozumianego żeglarstwa oraz turystyki rekreacyjnej. Otwieramy się na nowe możliwości i kierunki rozwoju wynikające z atrakcyjnej lokalizacji na mapie Polski.

2017-2020	2018-2020	2019-2021	2020-2022	2021-2023	Miasto	Województwo	Średnie wydatki majątkowe per capita 2021-2023
27	17	2	1	1	Ścinawa	dolnośląskie	8316,12
5	5	4	4	2	Łeba	pomorskie	6903,13
1	1	3	3	3	Krynica Morska	pomorskie	6779,22
4	3	1	6	4	Uniejów	łódzkie	6262,12
7	8	5	2	5	Dziwnów	zachodniopomorskie	6052,21
286	188	32	16	6	Polanica-Zdrój	dolnośląskie	4984,35
1375*	1431*	1286*	516*	7	Jeżów	łódzkie	4651,85
194	220	46	28	8	Kamieńsk	łódzkie	4390,22
164	122	160	110	9	Bobowa	małopolskie	4223,90
163	56	27	5	10	Międzyzdroje	zachodniopomorskie	4006,67

*wśród wiejskich

Łeba liderem inwestycji

Serdecznie dziękujemy za przyznanie nam prestiżowej nagrody w rankingu „Liderzy inwestycji – wydatki inwestycyjne samorządów 2021–2023” w kategorii małych miast. To wyróżnienie jest dla nas potwierdzeniem, że nasze działania na rzecz rozwoju Łeby przynoszą wymierne efekty.

W latach 2021–2023 Łeba zrealizowała szereg kluczowych inwestycji, które znacząco wpłynęły na rozwój miasta. Dzięki nowoczesnym projektom i dynamicznym działaniom miasto nieustannie podnosi standardy infrastruktury, a plany na kolejne inwestycje już są w realizacji, co zapewni dalszy rozwój i podniesienie jakości życia mieszkańców oraz atrakcyjność turystyczną. Przedstawiamy Państwu inwestycje, które udało się w ostatnim czasie zrealizować.

Zakończenie przebudowy układu komunikacyjnego przy placu Dworcowym

To jedno z reprezentacyjnych miejsc Łeby. Ze względu na wypoczynkowy charakter miasta, okolice dworca PKP są często pierwszą lokalizacją, którą widzą turyści przybywający koleją. Zadbana i uporządkowana przestrzeń wpłynie pozytywnie na atrakcyjność turystyczną. Ponadto niezbędne jest zapewnienie mieszkańcom, turystom oraz osobom pracującym na terenie miasta wygodnej i bezpiecznej komunikacji. Inwestycja to rozwiązanie proekologiczne, ponieważ przebudowa sieci użyteczności publicznej gwarantuje ich szczelność i zapobiegnie zanieczyszczeniu wód gruntowych oraz gleby. Realizacja inwestycji obejmowała przebudowę układu komunikacyjnego przy placu Dworcowym oraz przyległych ulic poprzez wymianę nawierzchni, wykonanie chodni-

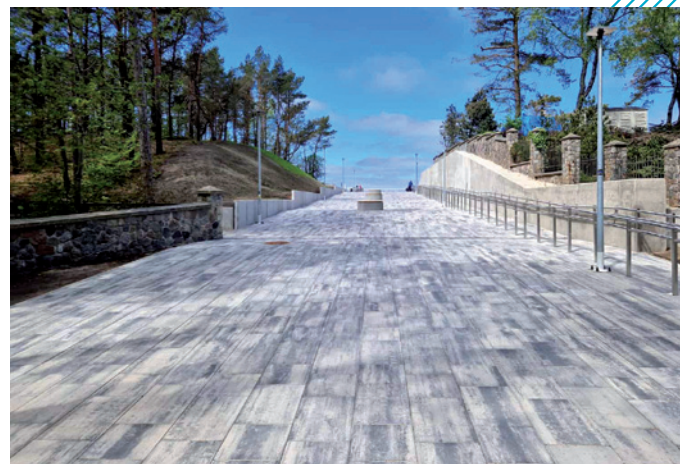
ków i ścieżki rowerowej, przebudowę kanalizacji deszczowej, sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej, budowę kanału technologicznego oraz przebudowę oświetlenia drogi poprzez ustawienie słupów z oprawami LED oraz budowę parkingów. Zaplanowano również uporządkowanie organizacji ruchu poprzez budowę ronda oraz przebudowę istniejącego, a także stworzenie zatoczki zapewniającej bezkolizyjny dojazd do miejsc noclegowych bez konieczności korzystania z głównej arterii ulicy plac Dworcowy.

Na realizację zadania pozyskano dotację ze środków Polskiego Ładu – Programu Inwestycji Strategicznych. Dofinansowanie: 8 550 000 zł.

Całkowita wartość: 9 423 759,25 zł.

Przebudowa wejścia na plażę nr 18

Zakończono w tym roku prace przy przebudowie dojścia i zejścia na plażę przy Zamku Łeba. Celem przedsięwzięcia było dostosowanie ciągu komunikacyjnego do potrzeb ruchu pieszego odbywającego się w kierunku plaży nr 2. Dotychczasowy układ komunikacyjny składający się z podejścia o dużym nachyleniu (ok. 20 proc.) oraz schodów znac-

nie utrudniał poruszanie się osobom o ograniczonej sprawności i z wózkami dziecięcymi. Drewniany taras widokowy przez lata użytkowania uległ znacznej degradacji. Podjęto więc następujące działania:

- poszerzono trasę ciągu pieszego z ok. 4 m do 10 m;
- pomiędzy dojściem do zejścia na plażę a tarasem widokowym wykonany został utwardzony plac, na którym ustawiono obiekty kontenerowe o funkcji gastronomicznej oraz automatyczną toaletę;
- na końcu dojścia powstał nowy taras widokowy żelbetowo-drewniany na stalowych palach, zabezpieczony barierkami stalowymi;
- z tarasu na plażę prowadzą schody żelbetowe oraz pochylnia o konstrukcji żelbetowej umożliwiająca poruszanie się osobom z niepełnosprawnością ruchową oraz z wózkiem dziecięcym;
- teren został uzbrojony w sieć wodociagową, elektroenergetyczną, kanalizację sanitarną i deszczową;
- dojście do plaży oraz taras widokowy zostały oświetlone;
- wykonano nasadzenia zieleni wzdłuż dojścia oraz na skarpach;
- wprowadzono elementy małej architektury, takie jak ławki, kosze na śmieci, stojaki na rowery, źródło uliczne, tablica informacyjna. ■

Zakład Przyrodolecniczy.
Fot. UG Górowo Iławeckie

Tak zmienia się Polska

Mimo że lider pozostaje niezmienny, to na górze zestawienia doszło do sporych przetasowań. W pierwszej dziesiątce utrzymały się tylko cztery samorządy, w tym aż trzy z woj. łódzkiego z terenów zajmowanych częściowo przez Kopalnię Węgla Brunatnego Bełchatów: gmina Kleszczów – od lat numer jeden, Sulmierzyce (na 3. miejscu) oraz Rząśnia (5.).

Z impetem na 6. pozycję (ze 196.) weszła gmina Cisna (woj. podkarpackie). Znacznym awansem może pochwalić się również Ustronie Morskie (zachodniopomorskie), które było 186., obecnie jest 9. Dziesiątkę najlepszych zamykają Żukowice (dolnośląskie) – które przed rokiem były na 74. pozycji.

Tegoroczny ranking to kilka ogromnych skoków w górę również w pierwszej setce. Na 12. miejscu jest – będąca ostatnio na 414. – gmina Górowo Iławeckie (woj. warmińsko-mazurskie), a gmina Wiryki (lubelskie), po awansie o 497 miejsc jest na 37. pozycji. Rekord należy jednak do gminy Słupia (łódzkie), która skoczyła o 1341 miejsc, plasując się na 44. pozycji i wracając do pierwszej setki po dwóch latach znacznego spadku (miejsca 1385. i 994.). Warto odnotować również gminę Sarnaki, która pierwszy raz od pięciu lat znalazła się w pierwszym tysiącu – i ulokowała się na 158. miejscu (rok temu – 1352.).

Dariusz Wethacz
wójt gminy Cisna

Priorytetem jest budowa wodociągów

W ubiegłym roku w ramach Programu Inwestycji Strategicznych Polski Ład przeznaczylimy ponad 8 mln zł na remont dróg. Dzięki dofinansowaniu z funduszy unijnych wykonano 111 przydomowych oczyszczalni ścieków. Staramy się również zabezpieczyć mieszkańców oraz turystów w wodę pitną. Budowa oraz modernizacja posiadanych wodociągów jest dla nas priorytetem. Tutaj również pozyskano dofinansowanie na poprawę infrastruktury. W najbliższych latach nasza gmina stawia przed sobą ambitne cele związane z rozwojem infrastrukturalnym, ekologicznym oraz społecznym. W obliczu dynamicznie zmieniających się warunków gospodarczych oraz wyzwań związanych ze zmianami klimatycznymi musimy skupić się na inwestycjach, które nie tylko poprawią komfort życia naszych mieszkańców, ale również zagwarantują zrównoważony rozwój na przyszłość.

GMINY WIEJSKIE

Bernard Błaszczuk
wójt gminy Wyrzki

Stoimy na progu wielkich wyzwań

Problem zapaści demograficznej szczególnie dotyka tak małe gminy jak Wyrzki. Niedofinansowanie oświaty i ciągłe szukanie oszczędności osłabia znacznie możliwości inwestycyjne gmin. Myślę, że w gminie Wyrzki, ale też w innych samorządach, inwestycje nie będą tak intensywne jak w poprzednich latach. Jest to związane z wieloma czynnikami. Po pierwsze, mamy zmianę władzy, więc nowi wódcarze przychodzą z nowymi pomysłami. W przyszłym roku zapowiadana jest zmiana ustawy o dochodach JST. Po drugie, sytuacja na południu Polski osłabia budżet państwa i zgodnie z potrzebami kieruje wsparcie w miejsca najbardziej dotknięte skutkami powodzi. Następną sprawą to środki zewnętrzne. Dopiero wchodzimy w nową perspektywę finansową. Te pierwsze lata zawsze są trochę wolniejsze jeśli chodzi o nabory wniosków. Wprawdzie dużą szansę stwarza Krajowy Program Odnowy, który w tym momencie jest już intensywnie uruchamiany z realizacją w przyszłym roku, jednak wydaje mi się, że ta kadencja pod kątem realizacji inwestycji będzie trochę odbiegała od poprzedniej i ich tempo będzie zahamowane

Gminny Ośrodek Kultury.
Fot. UG Sarnaki

Krzysztof Baran
wójt gminy Górowo Iławeckie

Uzdrowisko będzie naszą wizytówką

Jestem niezmiernie dumny z faktu, że Górowo Iławeckie zajęło tak wysokie, 12. miejsce w rankingu. Ten sukces to efekt jasnej wizji, ciężkiej pracy i zaangażowania wielu osób oraz świadectwo naszej skuteczności w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych. Gmina zmagają się z poważnymi wyzwaniami demograficznymi – w ostatnich 10 latach liczba mieszkańców spadła o 10 proc. W odpowiedzi realizujemy inwestycje mające na celu zachęcenie do osiedlenia się i pozostawania u nas. W 2023 roku zrealizowaliśmy ich ponad 28 o łącznej wartości blisko 55 mln zł. Najważniejszą z nich jest budowa Zakładu Przyrodoleczniczego w Nowej Wsi Iławeckiej – jako elementu powstającego uzdrowiska, które ma szansę stać się wizytówką naszego regionu.

Mirosław Matulski
wójt gminy Słupia

Pomagają nam środki zewnętrzne

Ostatnie dwa lata to czas bardzo intensywnej, systematycznej pracy dla dobrej całej gminy oraz wszystkich jej mieszkańców. Dbamy, aby gmina była przestrzenią, która gwarantuje dobre warunki do życia. Minione lata to ogromne możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Nasza polityka inwestycyjna to jednak nieregularna sinusoida. Wynika z możliwości nasze-

go budżetu i wolnych środków, jakie możemy przeznaczyć na inwestycje. Po 2–3 latach dużych przedsięwzięć „odpoczywamy finansowo” – spłacamy część zobowiązań, przygotowujemy nowe projekty. Zazwyczaj priorytetowo realizujemy inwestycje, na które możemy pozyskać finansowanie. Ostatnie lata to ogromny sukces w pozyskiwaniu środków zewnętrznych i stąd duże inwestycje.

Grzegorz Arasymowicz
wójt gminy Sarnaki

Weszliśmy do inwestycyjnej ekstraklasy

Jest mi niezmiernie miło, że gmina Sarnaki zanotowała tak spektakularny awans. Rozpiera mnie duma i satysfakcja, że ciężka praca całego zespołu urzędników gminy spowodowała, że ze średniaka dostaliśmy się do ekstraklasy inwestycyjnej. Gmina to ludzie, a nie wójt i ten sukces nie byłby możliwy, gdyby nie wspierała kadra. Jesteśmy małą gminą wiejską o raczej dość niskich dochodach. Dzięki strategii łą-

czenia dofinansowań udało się zrealizować wiele inwestycji przy bardzo małym wkładzie gminy lub inwestycje były realizowane ze 100-proc. wkładem zewnętrznym. Przed nami kolejne inwestycje i, co jest bardzo budujące, budżet inwestycyjny gminy na lata 2024–2025 wygląda też bardzo imponująco, co bardzo mnie cieszy. Nie zwalniamy tempa i wierzę, że nasza urokliwa gmina nadbużańska po kolejnych dwóch latach przesunie się przynajmniej do pierwszej setki rankingu „Wspólnoty”.

2017-2019	2018-2020	2019-2021	2020-2022	2021-2023	Gmina	Województwo	Średnie wydatki majątkowe per capita 2021-2023
1	1	1	1	1	Kleszczów	łódzkie	9984,82
459	192	48	12	2	Powidz	wielkopolskie	8386,07
5	3	5	2	3	Sulmierzyce	łódzkie	6884,61
12	9	20	18	4	Lewin Kłodzki	dolnośląskie	6104,00
2	2	2	3	5	Rząśnia	łódzkie	5266,70
60	79	145	196	6	Cisna	podkarpackie	4908,81
11	10	14	9	7	Radwanice	dolnośląskie	4890,98
874	97	22	11	8	Perlejewo	podlaskie	4793,36
309	185	257	186	9	Ustronie Morskie	zachodniopomorskie	4693,16
131	230	206	74	10	Żukowice	dolnośląskie	4596,83

Kalendarz 2025

vademecum samorządu terytorialnego

Profesjonalne narzędzie umożliwiające komfortowe planowanie codziennych zadań każdego urzędnika i radnego. Stworzony specjalnie dla pracowników urzędów, radnych oraz partnerów samorządu.

- ✓ Praktyczny kalendarz dzienny – godzinowy planer codziennej aktywności.
- ✓ Terminarz składania sprawozdań, wniosków, zbiorczych zestawień oraz harmonogram przygotowania i realizacji budżetu.
- ✓ Uporządkowany zbiór teleadresowy, obejmujący m.in. parlament, ministerstwa, urzędy centralne i wojewódzkie, ogólnopolskie i lokalne organizacje samorządowe, agencje, fundacje, fundusze, stowarzyszenia samorządowe.

**ul. Marynarska 19A, 02-674 Warszawa, tel. 22 242 80 44, 22 242 80 31
handlowy@municipium.com.pl, www.wspolnota.org.pl/ksiegarnia**

MIKRO MAKRO METRO POLIA MIKRO MAKRO METRO POLIA MIKRO MAKRO METRO POLIA
MIKRO MAKRO METRO POLIA MIKRO MAKRO METRO POLIA MIKRO MAKRO METRO POLIA
MIKRO MAKRO METRO POLIA MIKRO MAKRO METRO POLIA MIKRO MAKRO METRO POLIA

GZM. Pierwsza metropolia w Polsce

Łączymy 41 miast i gmin

Górnśląsko-Zagłębiowska
Metropolia

metropoliagzm.pl

